

Независне новине: Интервју са првим замјеником високог представника Денисом Херном

Разговарао: Дејан Шајиновић

Независне новине: Управо смо обиљежили још једну годишњицу Дејтонског споразума. Шта је Дејтон данас? Трајни устав, привремени споразум који је окончао рат или нешто друго?

Денис Херн: Дејтон је мировни споразум који такође садржи трајни уставни оквир ове земље. Он је и даље основа за стабилну, сигурну и просперитетну земљу. Овим Уставом дефинише се Босна и Херцеговина као држава, односно правни сљедник Републике БиХ, која је призната 1992. године, а њиме се уређује модификована унутрашња организација ове земље, укључујући и постојање ентитета. Уставом се дефинишу и институције Босне и Херцеговине и надлежности државе. У њему се наводи да институције БиХ могу да преузму и додатне надлежности и да се по потреби могу основати нове институције за вршење тих надлежности. Ја бих такође да истакнем и то да се Анексом 4 Мировног споразума оснива Уставни суд, који је надлежан за рјешавање спорова између државе и њених ентитета, а чије су одлуке сви дужни да поштују.

Овдје желим да нагласим три ствари. Прва ствар је да је Дејтонски мировни споразум каквог имамо данас, укључујући И Анекс 4, тј. Устав, исти као и “оригинални Дејтонски споразум”. Њега није мијењао ни високи представник нити било ко други. Устав може да мијења Парламентарна скупштина БиХ, слично као и у другим демократским системима. Ово је урађено једанпут, доношењем Амандмана 1 који се односи на Дистрикт Брчко. Устав се не може мијењати без сагласности делегата који долазе из Републике Српске. Мишљење да је Дејтон мијењан, или да су од Републике Српске узурпиране неке надлежности, је

погрешно. Друга ствар је да Дејтонским мировним споразумом није предвиђена могућност отцјепљења ентитета од БиХ, путем референдума или на неки други начин. Ентитети немају право на отцјепљење од БиХ. Тачка. Међународна заједница, укључујући и сусједне државе, потпуно подржава суверенитет и територијални интегритет БиХ. Неће бити поновног цртања мапа. Такође желим да нагласим да према Дејтонском мировном споразуму све стране имају обавезу да сарађују са високим представником. Жао ми је што морам да поново наглашавам ове ствари 22 године након потписивања Дејтонског мировног споразума јер то указује да неки политичари у овој земљи можда нису потпуно привржени споразуму који је донио мир овој земљи и њеним грађанима у оба ентитета.

Независне новине: Каква је улога високог представника данас? Да ли је превазиђена? Да ли је још увијек потребна и у којој форми?

Денис Херн: Мандат високог представника, који је инструмент међународне заједнице, остаје непромијењен. Он има сва средства на располагању да осигура поштивање Дејтонског споразума, укључујући и Бонске овласти. Међутим, начин на који се врши мандат високог представника током година је еволуирао, у складу са политиком међународне заједнице да пренесе већу одговорност на домаће актере. Постоји јасан сет критерија за затварање ОХР-а, описан у програму 5+2, а који још увијек није испуњен.

Независне новине: Зар ОХР на неки начин не ограничава суверенитет БиХ? Да ли је БиХ суверена држава будући да је под својеврсним протекторатом УН-а?

Денис Херн: Не. БиХ је у потпуности суверена држава и присуство ОХР-а у земљи не представља препреку да изабрани званичници доносе одлуке које су потребне да ова земља крене напријед. Присуство ОХР-а такође не омета евроатлантски пут БиХ. Друга питања успоравају ову земљу, а не присуство високог представника. На крају крајева, међународно присуство није

спријечило ни Кипар да приступи ЕУ. Међународно присуство није препрека. Оно може да послужи као предност, како је и био случај у безброј наврата у прошлости када се БиХ ослањала на помоћ међународне заједнице. Оно је такође јасан показатељ да међународна заједница није одустала од БиХ и да жели да јој помогне да оствари просперитет. Њено присуство би требало да се искористи за добробит ове земље, а не као изговор да се перпетуира мит о “протекторату”.

Независне новине: Ви сте сада први замјеник високог представника и Ваше референце су заиста импресивне. Да ли то значи да би САД могле ојачати своју улогу у БиХ?

Денис Херн: Присуство САД у БиХ никада није смањено. Оне су остале досљедно определијељене за стабилност и прогрес у овој земљи, и увијек су пружале подршку овој земљи и њеним грађанима, укључујући и њихове тежње за чланством у евроатлантским структурама. Ово такође потврђује и огроман посао који су урадили моји претходници на позицији првог замјеника високог представника и супервизора за Дистрикт Брчко. Што се мене тиче, ја сам овдје у име САД да пружим подршку високом представнику и његовом мандату да подржава провођење Дејтонског мировног споразума. Ја планирам да искористим своје искуство, да будем партнер политичким и институционалним лидерима у цијелој земљи и да допринесем колико год могу напорима које овдје улаже међународна заједница.

Независне новине: Постоје можда три осјетљива питања за Србе у БиХ: статус Републике Српске, чланство у НАТО-у и питање да ли би БиХ требала признати Косово. Да ли ОХР има став о овим питањима?

Денис Херн: Мислим да сам углавном одговорио на питање о статусу РС у одговору на Ваше прво питање. Томе бих да додам јасну поруку да међународна заједница поштује Републику Српску каква је успостављена Дејтонским мировним споразумом. Успјешна и просперитетна Република Српска је битна за све, за грађане

РС и за цијелу БиХ. Када је ријеч о НАТО-у, сва три члана Предсједништва БиХ су 2009. прихватили обавезу државе да ради на активацији Акционог плана за чланство у НАТО-у. Одлуке Предсједништва БиХ остају на снази све док се не пониште или не укључе у другу, ширу одлуку.

Независне новине: Још једно осјетљиво питање које увијек узбурка духове у БиХ су пресуде МКСЈ. Ове седмице донесена је првостепена пресуда за генерала Младића. Какав је Ваш коментар те пресуде?

Денис Херн: Иако је пресуда још увијек првостепена, генерал Младић је осуђен за геноцид, злочин против човјечности и кршење закона и обичаја ратовања – за дјела почињена од 1992. до 1995. – и због тога је осуђен на доживотну казну затвора. Желим да се придружим апелима других представника међународне заједнице у БиХ, упућеним свим органима власти и грађанима, да поштују пресуду и суздрже се од њеног политизирања. Само признавањем истине може доћи до помирења. Кривица је индивидуална, не колективна.

Независне новине: Недавно сам примијетио да се реторика опет захуктава на свим странама, као да постоји намјерни покушај да се створи вјештачка криза. Да ли се слажете и шта међународна заједница чини да то смањи?

Денис Херн: И ја сам примијетио реторику која ми се чини раздорном и штетном. Уистину је дошло до пораста узавреле реторике и тешко је да се не повеже са изборима – иако имамо скоро годину дана до стварне предизборне кампање. Када би се енергија која се троши на измишљање завјера и имагинарних непријатеља усмјерила на вођење земље, пуно би више могло да се уради за добробит свих грађана. Сви грађани БиХ заслужују лидере који ће да раде на стварном напретку умјесто неодговорних и хушкачких изјава које људе подсјећају на недавну трагичну прошлост. Треба да постоји јасно и искрено опредјељење за европске интеграције. Уосталом то је платформа око које све политичке снаге тврде да се слажу, и која има

подршку огромне већине грађана. Европска унија дала је Босни и Херцеговини прилику да се приближи чланству у тој организацији, што ће земљи донијети значајну корист у смислу економског просперитета и стабилности.

Независне новине: Које су кључне двије-три опасности које би дестабилизација БиХ могла донијети Европи и ширем региону?

Денис Херн: Грађани ове земље вјероватно знају одговор на то питање боље од већине људи на свијету. Међународна заједница, укључујући и ЕУ као и сусједне земље, има заједнички интерес да БиХ и цијели регион буду подручје мира, стабилности, економског просперитета и владавине права. Сви ми заједно желимо да ова регија буде боље мјесто за обичне људе. Изгледа да неки у БиХ не виде овај процес тако и успоравају га ради личне добити. То се мора промијенити. Босанскохерцеговачки лидери у прошлости су већ доказали да су у стању сарађивати и имати заједничко виђење, и крајње је вријеме да још једном покажу способност да доносе заједничке одлуке и заједно раде за добробит свих грађана БиХ.